



Všeobecná deklaráce lidských práv

3 |

My a oni

Cíle/na konci lekce budou žáci...

- schopni sestavit svoji vlastní mini-deklaraci lidských práv.
- schopni uvést argumenty na obhajobu svých postojů v otázce některých lidských práv.

Návrh průběhu lekce

1 | Začněte lekci krátkým úvodem.

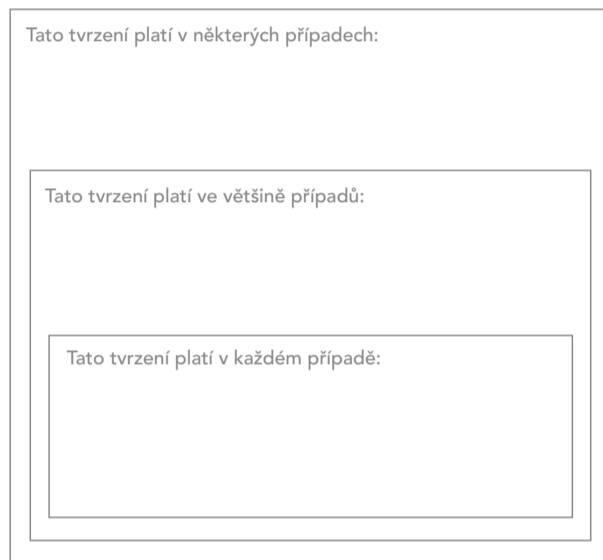
Například v tomto smyslu...

Podobně jako jsme zkoumali slovo diskriminace, hodilo by se nám pro další lekce seznámit se s myšlenkou lidských práv. Myšlenka lidských práv je starší, než by se mohlo na první pohled zdát. Její kořeny sahají až do starověku a přes všechny další věky¹ se dostala až k jednacímu stolu delegátů Organizace spojených národů, kteří v prosinci roku 1948 vytvořili a schválili dokument jménem Všeobecná deklaráce lidských práv. Tento dokument sice není po právní stránce závazný, je jakýmsi katalogem doporučeníhodných práv, které by podle OSN měl mít každý člověk. Z této deklaráce vychází mnoho dalších dokumentů, z nichž některé právně závazné jsou. Součástí Ústavy České republiky je například Listina základních práv a svobod, která všechna lidská práva, jež jsou uvedena ve všeobecné deklaraci z roku 1948, přijímá, potvrzuje a zavazuje se je chránit.

2 | Získejte žáky pro fiktivní hru na delegáty valného shromáždění OSN v roce 1948. Co kdyby ještě žádná všeobecná deklaráce lidských práv neexistovala a bylo by ve vaší moci být jejími spoluvůdci?

Rozdělte žáky do skupin po třech, případně po pěti členech. Lichý počet je důležitý pro možnost hlasovat a rozhodnout.

Každá skupina, ať si nakreslí na flipchartový papír následující schéma:



Každé pracovní skupině žáků poté rozdejte sadu karet/lístků obsahující následující tvrzení:

- *Zabíjení je špatné.*
- *Je špatné držet kohokoli v otroctví.*
- *Každý může, po dosažení určitého věku, vstoupit do manželství, s kýmkoli chce.*
- *Lidé by měli mít právo říkat a psát, cokoli chtějí.*
- *Se všemi lidmi by se mělo zacházet stejně, bez ohledu na pohlaví, vzhled nebo zemi, ze které pocházejí.*
- *Vězni mají právo vědět, proč jsou vězněni.*
- *Lidem by mělo být umožněno kritizovat vládu.*
- *Lidé mohou hovořit a setkávat se, s kýmkoli chtějí.*
- *Je špatné nutit kohokoli pracovat.*
- *Obviněný z trestného činu by měl být souzen člověkem, jehož se případ osobně nedotýká.*
- *Lidé by měli mít možnost cestovat a opustit svou zemi, pokud chtějí.*
- *Osobní dopisy a telefonní hovory by neměly být sledovány a odposlouchávány.*
- *Lidé by měli mít možnost vyznávat jakékoli náboženství a stejně tak nevyznávat žádné.*
- *Všichni lidé mají právo být občany nějakého státu.*
- *Všichni lidé mají právo na lékařskou pomoc, když jsou nemocní.*
- *Všichni lidé mají právo na vzdělávání.*
- *Rodiče mají právo zvolit druh vzdělávání svých dětí.*

Vyzvěte žáky, aby si karty/lístky mezi sebe pokud možno rovnoměrně rozdělili a každý ať si ty svoje označí na straně, kde je text, svými iniciálami.

Poté vyzvěte žáky, aby si každý sám pozorně přečetl své karty/lístky, a zcela samostatně, bez diskuse s kýmkoli, bez ohledu na kohokoli, jen a pouze podle svého názoru (ideálně v tichosti) je umístil do připraveného schématu:

Pokud by tvrzení na kartě/lístku podle něj mělo platit² bez výjimky, v každém případě a pro každého člověka, ať je umístí do pole *Tato tvrzení platí v každém případě.*

Pokud váhá, zda tvrzení nemá platit s drobnou výjimkou nebo nějakou konkrétní výjimkou má na mysli, ať kartu/lístek umístí do pole *Tato tvrzení platí ve většině případů.*

Pokud se domnívá, že by takových výjimek mělo existovat několik nebo prostě, že tento výrok by měl mít omezenou platnost, ať je umístí do pole *Tato tvrzení platí v některých případech.*

V dalším kroku mají všichni členové pracovních skupin možnost nesouhlasit s tím, kam umístili své karty/lístky jejich spolužáci, ale pouze jediným způsobem! Tak, že otočí kartu/lístek, s jehož umístěním nesouhlasí, a na rub napíší své iniciály. Karta/lístek musí zůstat na místě, kam jej položil jeho původní majitel. Zatím stále nesmí probíhat jakákoli slovní komunikace: diskuse, vysvětlování apod.

S umístěním karet/lístků, které v této fázi nebyly otočeny, všichni členové skupiny souhlasí a dále o nich nebude řeč (je možné je napevno nalepit do schématu).

Teprve nyní je dovoleno vést diskusi, a to podle následujících pravidel. Přednost diskutovat má původní majitel karty/lístku s tím, kdo kartu/lístek otočil, a tedy nesouhlasil s umístěním. Ostatní členové skupiny ať naslouchají, do diskuse se mohou zapojit, až dva přednostně diskutující žáci nebudou mít, co dalšího by řekli. Výsledkem by měl být celoskupinový konsenzus o umístění všech karet/lístků ve schématu. V případě, že se skupina neshodne, je třeba hlasovat.

V poli *Tato tvrzení platí v každém případě* vzniknou mini-deklarace jednotlivých pracovních skupin.

3 | V závěrečné diskusi nechte mini-deklarace zaznít, případně zvolte metodu, díky které budou mít žáci možnost nahlédnout do mini-deklarací ostatních skupin. Zeptejte se žáků na zajímavé momenty v průběhu práce, na nejohebnější diskuse, na to, kde čerpali argumenty pro obhajobu svého postoje, na to, zda a kde se dále dosáhnout konsenzu a kde bylo třeba hlasovat. Poskytněte přehlasovaným členům skupin příležitost sdělit, s čím nesouhlasili apod.

4 | Usoudíte-li, že by mohlo být užitečné přečíst si skutečné znění Všeobecné deklarace lidských práv, udělejte to. Domníváme se však, že to pro smysl a cíl této lekce není nepostradatelné.

Vzniklé mini-deklarace lidských práv vyvěste v učebně.

1 Zajímavé video o historii myšlenky lidských práv například na <http://www.youthforhumanrights.org/> The Story of Human Rights Documentary (anglicky).

2 Nejde o to, zda v současnosti tato práva platí, nýbrž o to, zda si žáci myslí, že by platit měla. Jde o hru na tvůrce všeobecné deklarace lidských práv, cílem není přemýšlet o tom, zda tato myšlenka funguje.